

บุตรธิดา แห่บดบดดาว

• ความเรียงว่าด้วยด้านในของชีวิต •

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์

www.praphansarn.com

บุตรีตา แห่งดวงดาว

• พิมพ์ครั้งที่ 3 •

• ความเรียงว่าด้วยด้านในของชีวิต •

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์

บุตรีดาแห่งดวงดาว

© เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับเพิ่มเติม) พ.ศ. 2558
ห้ามลอกเลียนแบบส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้
มิฉะนั้นจะถือว่าละเมิดลิขสิทธิ์และมีความผิดทางอาญา

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

Cataloging In Publication Data

เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

บุตรีดาแห่งดวงดาว.-- พิมพ์ครั้งที่ 3.-- กรุงเทพฯ : ประพันธ์สาส์น, 2566.
136 หน้า.

1. ความเรียง. I. ชื่อเรื่อง.

895.914

ISBN e-book 978-616-611-011-1

ราคา 94 บาท

จัดทำและจัดจำหน่ายโดยบริษัท สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น จำกัด

222 (บุษราคัม เทอเรส สาย 2) ถนนพุทธมณฑล สาย 2

แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ 10170

โทรศัพท์ 0 2448 0312, 0 2448 0658-9 โทรสาร 0 2448 0393

www.praphansarn.com

ผู้ก่อตั้ง	: สุพล เตชะธาดา
คณะกรรมการบริหาร	: พิสุทธิ เลิศวิไล, ทพ.อดิเรก ศรีวัฒนาวงษา, บุญเลิศ สีอุโรย์ ศักดิ์ชัย จิราธิวัฒน์, อาทร เตชะธาดา
กรรมการผู้จัดการ	: อาทร เตชะธาดา
กองบรรณาธิการ	: กุลธิดา จารุรัตนานนท์
ภาพปกและภาพประกอบ	: เสกสรรค์ ประเสริฐกุล
หัวหน้าฝ่ายศิลป์	: นพพร คงสอน
ศิลปกรรม	: สมพงษ์ แซ่ปึง
พิสูจน์อักษร	: กนกแก เนตรเจริญ

www.praphansarn.com

สนับสนุนเว็บไซต์โดย

Bangkok Bank

ธนาคารกรุงเทพ

สารบัญ

หมายเหตุจากผู้เขียน	6
คำอุทิศ	15
ทะเลในสายฝน	17
ที่ราบในขุนเขา	27
บุตรีธิดาแห่งดวงดาว	37
ทางสายใน	47
เพลงชีวิตในป่าใจ	59
สายน้ำคืนเพ็ญ	69
ข้าวเม็ดย่อย	79
รบเกิด...เพื่อธรรม	89
รอยทรายใต้ฟองคลื่น	99
ที่นี่และเดี๋ยวนี้	109
ใต้แสงตะวัน	119
รุ่งอรุณในสนธยา	129

หมายเหตุจากผู้เขียน

ผมใช้เวลาหนึ่งปีทยอยผลิตต้นฉบับชุดนี้ให้นิตยสารของพรรคพวก และไม่ใช่เรื่องบังเอิญที่ผมตั้งใจเขียนถึงด้านในของชีวิตในห้วงเวลาที่ตัวเองมีอายุย่างเข้าปีที่ 60

มันเป็นงานเขียนที่ค่อนข้างผิดแผกจากหนังสือเล่มอื่นของผมอยู่มากทีเดียว

เรียนตรง ๆ ว่าผมไม่รู้จะเรียกงานแบบนี้ว่าอะไร จะว่าเป็นบทความก็ไม่ใช่ เป็นบทกวีก็ไม่ได้ตั้งใจอยู่ในกรอบฉันทลักษณ์ ครั้นจะบอกว่าเป็นร้อยแก้วก็มีร่องรอยของสัมผัส หากจะถือเป็นร้อยกรองก็ไม่ถูกเสียทั้งหมด

สรุปรวมความแล้ว มันก็คงคล้ายกับอีกหลายสิ่งหลายอย่างในโลกที่มีการดำรงอยู่ไม่ค่อยจะสอดคล้องกับค่านิยมทั้งปวง

แต่ก็อีกนั่นแหละ

ใช่หรือไม่ว่า ความเป็นจริง (Reality) โดยตัวของมันเอง ไม่มีชื่อเรียกขาน และมักอยู่เหนือคำนิยามที่เราบัญญัติขึ้น ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาว ไม่เคยรู้ว่าตัวเองถูกเรียกว่าอะไร แต่สิ่งเหล่านี้มีอยู่ และเคลื่อนไหวแปรเปลี่ยนไปตามกฎเกณฑ์อันยากที่เราจะเข้าถึง อย่าว่าแต่มีถ้อยคำอธิบายได้ครบถ้วน

เช่นเดียวกับแผ่นฟ้า ท้องทะเล สายน้ำ หรือแม้แต่ความรู้สึกของผู้คน ฯลฯ

นิกภาพ... ห้วงยามที่เราเดินคนเดียวบนหาดทรายใกล้กำแพง
ขณะฟองคลื่นโลมไล้เปลือยขา และลมขึ้นลูบเรือนแก้ว

ยามนั้น ตะวันที่ลับขอบฟ้าไปแล้วยังทิ้งแสงสุดท้าย
ป้ายขอบเมฆ จากสุกใสสดใสสว่างเป็นมวงครามหรือเลื่อนไม่นาน
เราจะพบตัวเองอยู่ในความมืด ท่ามกลางเสียงน้ำซัดทรายและ
เสียงนกทะเลเรียกหามิตรสหาย

ถามว่า เราต้องคอยบอกตัวเองด้วยถ้อยคำวาจาหรือเปล่า
ว่านั่นคือคลื่น นี่คือหาดทราย สิ่งนั่นคือแสงอาทิตย์ หรือสิ่งนี้
คือสายลม เราได้ยินเสียงนกที่กำลังกลับรังและมีความรู้สึก
เย็นสบาย ชอบมาก ฯลฯ

คำตอบคือไม่เลย トラบใดที่ไม่มีการคิดเข้ามาเจือปน
สัมผัสที่เกิดขึ้นย่อมแผ่ซ่านสู่จิตใจอย่างไร้กำแพงกัน

ในห้วงยามดังกล่าว ไม่ว่าจะยาวหรือสั้น เราไม่มีทั้งความ
เป็นมาและความเป็นไปที่จะต้องห่วงกังวล ไม่มีการคิดว่าตัวเอง
เป็นใคร และจะต้องทำอะไร พุดง่าย ๆ คือเราอยู่กับปัจจุบันขณะ
และอยู่กับสรรพสิ่งรอบ ๆ จนแทบจะแยกกันไม่ออก เป็นหนึ่งเดียว
กับธรรมชาติ และว่างโล่งจากตัวตน

จากประสบการณ์ส่วนตัว... ผมพบว่า นี่คือการแตกต่าง
ระหว่างชีวิตจริง ๆ กับชีวิตที่พาเราโลดเต้นไปตามความคิด
ความเชื่อ ตลอดจนกรอบภาษาและคุณค่าต่าง ๆ ที่สมมุติกัน
ขึ้นมา

ผมไม่ปฏิเสธหรือกว่าถ้อยคำภาษาที่มนุษย์คิดขึ้นเป็นของ
มีประโยชน์ รวมทั้งการจัดประเภทหมวดหมู่ให้สรรพสิ่งและ
ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ก็อาจเป็นเรื่องจำเป็น

อย่างไรก็ดี เราคงต้องยอมรับว่าศัพท์แสงหรือคำนิยาม
ทั้งหลายประดามี ถึงอย่างไรคงครอบคลุมความจริงของโลก
ไม่ได้ครบถ้วน และจะว่าไป อันตรายอย่างหนึ่งของชีวิตก็อยู่
ตรงนั้น อยู่ที่ยึดถือคำจำกัดความต่าง ๆ อย่างเข้มงวด แล้ว
สร้างโลกสมมุติขึ้นมาโดยไม่รู้ตัว

ผมเองเคยสร้างนรกไว้หลายชุม ด้วยการหม่นนอนอยู่ในโลก
แบบนี้

นานมากทีเดียวที่ผมเคยนิยามตัวตนไว้ด้วยศัพท์แสง
สารพัด เป็นนักรบบ้าง นักเลงบ้าง เป็นสุภาพบุรุษ ลูกผู้ชาย
กระทั่งเป็นนักคิด นักบวช และนักปฏิวัติ ฯลฯ จากนั้นพยายาม
ตัดแต่งชีวิตให้เป็นไปตามคำจำกัดความที่ตนเองยึดมั่น ผม
ยอมสู้ทนกับพันธัทรมาน และยินดีทะเลาะกับโลกทั้งโลก
เพียงเพื่อรักษาตัวตนให้เป็นไปตามที่จินตนาการเอาไว้

ผลที่ออกมาคือ วันหนึ่งผมพบว่าแทบจะมีชีวิตอยู่ต่อไป
ไม่ได้ ยังไม่ต้องเอ่ยถึงความหดหู่รันทดเมื่อมองเห็นรอยเลือด
คราบน้ำตา ทั้งของตัวเองและของผู้อื่นที่ผมทิ้งไว้ตามรายทาง

ที่สำคัญที่สุด ผมพบว่าความเป็นจริงของชีวิตมีรายละเอียด
ซับซ้อนเกินกว่าจะถูกคุมขังไว้ในนิยามเหล่านั้น

สภาพเช่นนี้ทำให้ผมต้องหันมาทบทวนเรื่องราวทั้งหมดที่
ผ่านมา และหาทางเยียวยาจิตวิญญาณที่บอบช้ำ

แน่ละ มันไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะออกจากโลกที่เราบัญญัติขึ้น
และยิ่งยากกว่านั้นอีกที่จะตื่นรู้ในลักษณะสุดท้ายของสิ่งต่าง ๆ

ดู ๆ ไปแล้วเหมือนชีวิตจะลงตาเราไว้ตั้งแต่เกิด

หลังจากแยกร่างกับมารดา มีทารกน้อยก็คนไม่รำให้เมื่อ
เรื่อนร่างเปลือยเปล่าได้สัมผัสกับอากาศดิบเป็นครั้งแรก ครั้น
เติบโตใหญ่ขึ้นมาเพียงเล็กน้อย มันก็ยากอีกที่คนเราจะไม่คิดว่า
ตนเองคือสิ่งพิเศษอันแยกขาดจากโลกที่เหลือ... มีฉันมีเธอ
มีเขามีเรา มีคนมีสัตว์ มีพืชและสิ่งของ

ดูเหมือนว่าการเกิดมาโดยลำพัง ต่างกรรมต่างวาระ มีส่วน
กอดันให้เราต้องค้นหาคำนิยามของตัวเอง

จากนั้น เราก็กู้หาทุกอย่างในฐานะผู้อื่น สิ่งอื่น... เรากับโลก
เป็นผู้อื่นของกันและกัน ซึ่งทำให้เรากลายเป็นผู้ถือครองหรือ
ไม่ก็เป็นผู้ถูกยึดครอง เป็นทั้งผู้ต้อนรับ ผู้ปฏิเสธ เป็นผู้เห็นด้วย
หรือไม่ก็เป็นผู้ต่อต้าน เป็นมิตร เป็นศัตรู เป็นผู้รัก ผู้ชิงชัง ผู้ให้
ผู้รับ ผู้สร้าง ผู้ทำลาย ฯลฯ

พูดง่าย ๆ คือ เราตั้งตัวเป็นศูนย์กลางของทุกสิ่งทุกอย่าง
และตัดสินคุณค่าความหมายของผู้อื่นสิ่งอื่นจากความพอใจหรือไม่พอใจ

ขณะเดียวกัน สภาพจิตดังกล่าวแทนที่จะทำให้เราแข็งแรง
มีพลัง กลับทำให้เราอ่อนแอลงเรื่อย ๆ อ่อนแอเกินไปที่จะอยู่ได้
ด้วยตนเอง ทุกข์สุขทั้งหลายล้วนฝากไว้กับสิ่งภายนอก

เราไม่อยากสูญเสียคนที่เรารัก ไม่อยากเห็นหน้าคนที่เราชัง
อยากให้สายลมพัดแผ่ว สายน้ำรินไหลตามใจชอบ อยากพา

ตัวเองไปไว้ทุกหนแห่งที่ถูกอกถูกใจ ฯลฯ

กล่าวอีกแบบหนึ่งคือ เราหลุดลอยไปจากความจริงเบื้องหน้า โดยไม่รู้ตัว และแต่ละวันก็สิ้นสະທ່ານอยู่ในห้วงจินตนาการ ที่สร้างเอง แต่ควบคุมไม่ได้

ปัญหามีอยู่ว่าสรรพสิ่งก็ยังคงคลี่คลายไปตามกฎเกณฑ์ของมัน... มิใช่ที่เราจะหัวเราะร้องไห้สักแค่ไหนในนาฏกรรม แห่งความพยายามที่จะเอาชนะกฎเกณฑ์เหล่านั้น

สุดท้าย เราต่างหากที่เป็นฝ่ายต้องหาทางถอนตัวออกจาก วงเวียนทุกข์ และสร้างสันติภาพกับจักรวาล

ชีวิต... ไข่หรือไม่ว่าแท้จริงแล้วปรากฏรูปในห้วงเวลาจำกัด นอกจากนี้ยังก่อเกิด ดำเนินไป และดับสูญภายใต้เงื่อนไขไร้ขอบเขต

อันที่จริงที่ชีวิตปรากฏรูปอยู่ในระยะเวลาจำกัดก็เพราะ เงื่อนไขของชีวิตไร้ขอบเขตจำกัดนั้นแหละ เรามีอยู่เพราะ หลายสิ่งมีอยู่ นอกจากเพื่อนมนุษย์ด้วยกันแล้ว ยังมีหลายสิ่งที่เราไม่เคยใส่ใจ หากกลับเกี่ยวข้องกับการก่อเกิดและดับสูญ ของเราอย่างเงิบเงียบ เช่น แสงแดด สายฝน จุลินทรีย์ ดอกไม้ ไข่ไม้ แมลง และพืชสัตว์ที่เราคิดว่าน่ารังเกียจอีกนับไม่ถ้วน

ไข่ เรายืมชีวิตมาจากทุกอย่าง ดินฟ้าอากาศ ชีวิตอื่น จาก ระยะห่างระหว่างโลกกับดวงอาทิตย์ การโคจรของดวงจันทร์ ฯลฯ

เงื่อนไขไร้ขอบเขตเหล่านี้ทำให้ชีวิตของเรามีขอบเขต อย่างยิ่ง ไม่เพียงเกิดมาแล้วต้องตาย ระหว่างทางยังกำหนด

ตัวเองได้เพียงน้อยนิด

เพราะฉะนั้นเมื่อมองจากสายใยสัมพันธ์อันกว้างสุดแล้ว เราแทบจะหาคำนิยามเฉพาะของผู้ใด สิ่งใดไม่ได้ หากไม่ตัดความจริงหลายส่วนออกไป

แต่ครั้นตัดความจริงออกไป ไม่ว่าจะมากหรือน้อย โลกที่เรา ย่อความและยึดกุมผ่านถ้อยคำภาษาก็เริ่มจะไม่จริง

ทุกอย่างอยู่ในภาวะเลื่อนไหลแปรเปลี่ยน ทุกอย่างเกี่ยวโยง สัมพันธ์กัน ทุกอย่างปราศจากตัวตนอิสระ และเมื่อใดที่เรา พำนักอยู่ในคำนิยามอันหยุดนิ่ง เมื่อนั้นเราจะเจ็บตัวเอง

เหมือนดังที่ผมเคยทำมาแล้ว และต้องใช้เวลาเกือบ 60 ปี กว่าจะตั้งสติได้

ถามว่าสติคืออะไร?

จากประสบการณ์ของผม มันคือการสัมผัสโลกอย่างตรงไป ตรงมาโดยไม่มีทัศนคติหรือกรอบคิดทั้งหลายมาถ่วง กั้นก็คือ กั้น นอนก็คือนอน เห็นก็แค่เห็น ฯลฯ อะไรทำนองนั้น

แน่ละ สัมผัสตรงย่อมไม่มีอยู่ในอดีต และยังไม่ได้เกิดขึ้น ในอนาคต เพราะฉะนั้นกล่าวอย่างรวบรัดแล้ว การมีสติก็คือ การอยู่กับปัจจุบัน

ฟังดูเหมือนทำได้ง่าย ๆ แต่ทุกท่านก็คงทราบดีว่าเรื่องนี้ ไม่ง่ายเท่าใดนัก

ใช่หรือไม่ว่า ระหว่างเรากับผู้อื่นสิ่งอื่น ระหว่างเรากับ เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเรา หรือแม้แต่สิ่งที่เราทำเอง มักมีม่านบางผืนหนึ่งที่คอยแปรความหมายให้เราเก็บรับ บ่อยครั้ง

มันดังกล่าวกฎักทอมมาจากความรู้อันจำกัด บางทีก็มาจาก
บาดแผลส่วนตัว มาจากผลประโยชน์ที่อยากได้ หรือไม่ก็เป็น
ความใฝ่ฝัน ฯลฯ

อันนี้ทำให้สิ่งที่เราสัมผัสมิใช่ความจริงโดยตัวของมันเอง
แต่คือความจริงที่ถูกตีความ และนี่คือต้นเหตุที่ทำให้เรารู้สึกดี
หรือไม่ดีกับทุกอย่างที่ผ่านพบ รวมทั้งทุกอย่างที่เราทำลงไป

เมื่อยกมันดังกล่าวออก บางทีเราจะพบว่าโลกที่เห็นและ
เป็นอยู่นั้นแตกต่างจากที่คิดโดยสิ้นเชิง เราสามารถสัมผัส
สัมพันธ์กับทุกอย่างรอบ ๆ ตัวได้โดยตรงและลึกซึ้งมากขึ้น ไม่ว่าจะ
จะเป็นเพื่อนมนุษย์หรือปรากฏการณ์ธรรมชาติ

ใช่ เหมือนกับห้วงยามที่เราเห็นอยู่คนเดียวบนหาดทราย
ใกล้กำแพงฟองคลื่นโลมไล้เปลือยขา และลมขึ้นลูบเรือนแก้ว

ก็ถูก ทำเช่นนั้นแล้ว คุณค่าความหมายของตัวตนที่เรายึดถือ
อาจถูกเปิดเผยให้เห็นว่าเป็นภาพลวงตา หากสิ่งที่จะได้คืนมา
คือการเป็นหนึ่งเดียวกับโลกในทุกห้วงลมหายใจ

เมื่อมองทุกอย่างเท่าที่มันเป็นจริงอย่างเต็มตาโดยปราศจาก
อคติหรือฉันทาคติ เราจะไม่พบความแตกต่างระหว่างตนเอง
กับสรรพชีวิตเท่าใด กระทั่งมองเห็นชีวิตอยู่ในภูเขา ทะเล และ
แผ่นฟ้า ฯลฯ

ชีวิตที่ไม่ได้ถูกคุมขังอยู่ในค่านิยม

ผมรู้ว่าทั้งหมดนี้เป็นเรื่องยาก ไม่เช่นนั้นแล้วคงไม่ต้องใช้
เวลาถึงเกือบ 60 ปี กว่าที่จะเข้าใจอะไรขึ้นมาบ้าง